

3 Veldkeuring

3.1 Algemeen

Bij de veldkeuring worden de volgende onderdelen beoordeeld:

- rasechtheid
- raszuiverheid
- onkruiden/vermengingen die moeilijk uitschoonbaar zijn
- isolatieafstanden bij kruisbestuivende gewassen
- plantenziekten die met het zaaizaad overgaan.

Bij het vastleggen van het resultaat van de keuring wordt uitgegaan van de waargenomen aantallen afwijkende planten, zieke planten en vermengingen.

3.2 Aantal keuringen

De voor keuring aangegeven percelen moeten tenminste het hieronder aangegeven aantal malen zijn beoordeeld:

Soort en categorie	Aantal beoordelingen
Grassen: <ul style="list-style-type: none"> • Prebasiszaad en basiszaad • Gecertificeerd zaad	2x 1x
Voedergewassen en bieten: <ul style="list-style-type: none"> • Stekmateriaal • Zaadgewassen	1x 2x
Klavers en lupine per oogst	2x
Overige gewassen	1x

3.3 Extra keuring

Bij degradatie of afkeuring wegens raszuiverheid, belending, of vermengingen kan de kweker of vertegenwoordiger extra keuring aanvragen. De aanvraag moet binnen 2 x 24 uur (niet-werkdagen niet meegerekend) na afgifte van de uitslag worden ingediend. Ingeval van raszuiverheid en belending moet de extra keuring voor de bloei kunnen worden uitgevoerd.

3.4 Splitsing percelen

Splitsing van percelen is toegestaan met uitzondering van de gezondheidstoestand van het gewas. Splitsing wordt direct in overleg met de keurmeester geregeld met als voorwaarden dat:

- het perceel een aaneengesloten geheel blijft,
- de teler binnen drie dagen een duidelijke markering aanbrengt.

Elk gedeelte wordt hierna afzonderlijk gekeurd.

3.5 Scheiding en isolatieafstanden

Om mechanische vermenging te voorkomen, moet tussen percelen met twee verschillende soorten een scheiding van tenminste 50 cm worden aangehouden. Dit geldt ook voor percelen met twee verschillende rassen van dezelfde soort maar met verschillende ploïdie en voor percelen met twee verschillende rassen van veldbeemd.

Om kruisbestuiving te voorkomen gelden de volgende isolatieafstanden:

Gewas	Prebasis- en basiszaad	Gecertificeerd zaad
Grassen (incl. meerklonige veldbeemdrassen), klavers en lupinen: <ul style="list-style-type: none"> • Percelen tot 2 ha • Percelen > 2 ha	200 m 100 m	100 m 50 m
Bladkool	200 m	100 m
Mosterd, bladrammenas, stoppelknollen, facelia, mergkool, duizendkoppige kool en voederwortelen	400 m	200 m
Bieten	1000 m	600 m

Bij **gecertificeerd zaad** van grassen, klavers en lupinen mogen de isolatieafstanden worden gehalveerd indien er een strook bos van voldoende breedte en dichtheid tussen de percelen aanwezig is.

Bij belending van rassen met verschillende ploïdie bestaat geen gevaar voor kruisbestuiving.

3.6 Voorziening prebasis- en basiszaad

Door afkeuring, degradatie of anderszins van een perceel/partij in Nederland kan het areaal prebasis- en basiszaad zodanig teruglopen dat de zaaizaadvoorziening van een ras in gevaar komt. Om dit op te vangen kan de kweker of zijn vertegenwoordiger een schriftelijk verzoek tot promotie indienen om de verloren gegane percelen/partijen te vervangen.

De NAK verifieert of het verzoek aan de voorwaarden voor promotie voldoet, te weten:

- de voorgedragen percelen/partijen voldoen aan de eisen van de generatie die na de promotie wordt toegekend,
- het voorgedragen areaal c.q. de hoeveelheid komt in principe overeen met het verloren gegane areaal c.q. de verloren gegane hoeveelheid,
- het uitgangsmateriaal van de betreffende percelen/partijen is niet eerder gepromoveerd,
- er wordt maximaal één generatie opgewaardeerd,
- het perceel is nog op alle onderdelen keurbaar,
- te promoveren percelen CZ, die door erkende keurmeesters zijn gekeurd, worden minimaal één keer door de NAK gekeurd.

3.7 Veldkeuring grassen

3.7.1 Tijdstip keuringen

a) Prebasiszaad en basiszaad

De **eerste keuring** wordt vroeg in het vegetatieve stadium uitgevoerd, dus voor de halmstrekking. Bij vroeg in het seizoen bloeiende soorten en rassen mogen in het perceel op beperkte schaal aren voorkomen. Bij de eerste keuring wordt met name gelet op:

- de vegetatieve kenmerken habitus, lengte, kleur en vorm van de plant
- te vroeg doorschietende planten
- onkruiden en vermengingen
- isolatieafstanden/scheiding.

Bij de eerste keuring wordt het perceel in een voorlopige categorie geplaatst.

De **tweede keuring** wordt uitgevoerd vanaf het stadium dat het gewas grotendeels is uitgeard tot aan begin van de bloei. Bij de tweede keuring wordt gelet op:

- de kenmerken lengte, kleur en vorm van de plant
- te vroeg bloeiende planten
- onkruiden en vermengingen
- isolatieafstanden/scheiding.

Het perceel wordt nu in een definitieve categorie geplaatst.

b) Gecertificeerd zaad

Deze categorie wordt in de periode vanaf het moment van doorschieten tot aan de bloei uitgevoerd. Daarbij wordt gelet op:

- de kenmerken habitus, lengte, kleur en vorm van de plant
- te vroeg bloeiende planten
- onkruiden en vermengingen
- isolatieafstanden/scheiding.

3.7.2 Beoordeling rasechtheid

Voor de beoordeling op de rasechtheid vormen de ingeleverde herkomstbewijzen en de officiële rasbeschrijving de basis. Ingeval van twijfel moet een vergelijking worden gemaakt met:

- de resultaten van de voor- en nacontrole
- percelen ingezaaid met dezelfde en andere herkomsten
- rassen die qua doorschietdatum als referentie kunnen dienen.

De raskenmerken zijn in de bijlagen B t/m M per soort schematisch weergegeven:

Engels raaigras	: bijlage B
Italiaans raaigras/gekruist raaigras	: bijlage C
Westerwolds raaigras	: bijlage D
Rietzwenkgras	: bijlage E
Beemdlanbloem	: bijlage F
Gewoon en wit struisgras	: bijlage G
Timothee en kleine timothee	: bijlage H
Kropaar	: bijlage I
Veldbeemdgras	: bijlage J
Roodzwenkgras	: bijlage K
Schapegras/Hardzwenkgras	: bijlage L

Voor beoordeling op vroegheid wordt verwezen naar bijlage A waarin de mediane schietdata staan vermeld. De mediane schietdatum is de datum waarop bij de helft van de planten tenminste 3 aarpunten zichtbaar zijn.

De doorschietdata zijn vastgesteld in de buurt van Wageningen of Emmeloord; dit houdt in dat rassen in het zuiden ongeveer een week vroeger doorschieten en in het noorden een week later dan de data genoemd in bijlage A. Voor een goede beoordeling op vroegheid moet ingeval van twijfel gebruik worden gemaakt van referentierassen. Indien er twijfel over de rasechtheid bestaat moet contact worden opgenomen met de teamleider Buitendienst. Als een perceel niet rasecht is, moet het worden afgekeurd en onder soortnaam in de uitslag worden opgenomen.

3.7.3 Keuring raszuiverheid kruisbestuivers

Alle grassen, met uitzondering van veldbeemdgras, worden als kruisbestuivers gekeurd.

Bij de beoordeling op raszuiverheid moet eerst een algemeen beeld van het ras worden verkregen. Afwijkende planten worden gekenmerkt door een dusdanig verschil met de normale planten dat hierop selectie mogelijk is.

Bij de beoordeling op raszuiverheid wordt gelet op planten die duidelijk van het ras afwijken op lengte, kleur en/of vorm. Ook planten die gevaar opleveren voor ongewenste kruisbestuiving moeten als rasafwijkers worden aangerekend.

Voorbeelden van duidelijk rasafwijkende planten (ongeacht ploëdie) zijn:

- planten genaald raaigras in Engels raaigras,
- ongenaald raaigras in Italiaans en Westerwolds raaigras,
- duidelijk te vroege planten die vaak ook qua habitus afwijken zoals een (vroeg) hooitype in een weidetype of grasveldtype,
- opvallend uitlopervormend roodzwenkgras in gewoon roodzwenkgras,
- afwijkende halmlengte,
- afwijkende pluimkleur bij veldbeemd en struisgrassen.

Overgangsvormen van lichte genaaldheid of andere afwijkingen op microkenmerken worden niet als afwijkers geteld. Wel moet dit op het keuringsrapport worden vermeld als informatie aan de kweker.

De beoordeling van uitlopervormende planten in gewoon roodzwenkgras vindt plaats aan de hand van duidelijk rasafwijkende planten. Ter bevestiging kan, indien nodig, de uitlopervorming worden vastgesteld door planten uit te graven om de uitlopers daadwerkelijk aan te tonen.

Bij gekruist raaigras zijn de meeste rassen qua lengte, kleur en vorm vrij heterogeen. Voor een goede beoordeling is het van belang te weten of het ras tot het Italiaans of Engels raaigrasstype behoort. Het kenmerk genaaldheid is bij gekruist raaigras niet toepasbaar.

De normen voor raszuiverheid zijn:

Categorie	Max. aantal duidelijke afwijkers
-----------	----------------------------------

Prebasiszaad	0
Basiszaad	10 per ha
Gecertificeerd zaad	10 per are

Afwijkende planten en planten die gevaar opleveren voor ongewenste kruisbestuiving moeten voor de bloei worden verwijderd. Bij twijfel of aan de norm voor raszuiverheid wordt voldaan, moet een aantal tellingen worden uitgevoerd. Bij basiszaad wordt 2 maal een strook van 10 m breed en 100 m lang (10 are) nauwkeurig beoordeeld. Per strook van 10 are mag niet meer dan 1 duidelijk rasafwijkende plant voorkomen. Bij gecertificeerd zaad wordt 3 keer een oppervlakte van 100 m² beoordeeld. Worden gemiddeld meer dan 10 duidelijke afwijkers gevonden, dan wordt het perceel afgekeurd.

3.7.4 Keuring raszuiverheid veldbeemdgras

Gelet wordt op de kenmerken lengte, kleur en vorm van zowel de plant als de pluim. De eerste keuring van PB en BZ richt zich met name op de vegetatieve kenmerken als kleur en habitus van de plant. De tweede keuring van PB en BZ en de eenmalige keuring van CZ vinden plaats in de periode vanaf het moment van doorschieten tot aan het einde van de bloei. De normen voor raszuiverheid zijn:

Categorie	Max. aantal afwijkers
Prebasis- en basiszaad	5 per are
Gecertificeerd zaad	60 per are

Bij de beoordeling op raszuiverheid wordt als één plant gerekend:

- een aantal dicht bij elkaar staande pluimen, kennelijk afkomstig van een plant
- staan de halmen verder uit elkaar en meer verspreid dan wordt een oppervlakte van max. 1/4 m² als een plant gerekend.

Ligt de raszuiverheid rond de norm, dan moet op minimaal 3 willekeurige plaatsen een strook van 100 m² worden geteld. Overschrijdt het gemiddeld aantal afwijkers de norm, dan wordt het perceel verlaagd of afgekeurd.

Indien de afwijkers in verschillende mate in het perceel voorkomen, dan moet de keuring op basis van het slechtste deel plaatsvinden of moet het perceel worden gesplitst.

3.7.5 Keuring op onkruiden en vermengingen

a) Wilde haver, onkruiden en vermengingen

De mate van voorkomen van wilde haver, onkruiden en vermengingen wordt op het veldkeuringsrapport vermeld. Hiervoor worden de codes gebruikt die onder punt 3.7.7 staan genoemd. Bij rietzwenkgras wordt met name gelet op planten van raaigrassen; deze zitten vaak onder in het gewas en zijn daardoor slecht zichtbaar.

b) Duist en Waardering I

Raaigrassen en rietzwenkgras *bestemd voor groenbemesting* kunnen met de aanduiding Waardering I worden gecertificeerd. Daarvoor moeten ze op monster vrij zijn van kweek en

duist of te velde vrij van duist. Wordt bij de veldkeuring duist aangetroffen, dan moet dit op het rapport worden vermeld.

c) Roodzwenk, hardzwenk en fijnbladig schapengras

Bij de keuring van deze drie soorten moet worden gelet op het voorkomen van planten van de twee andere soorten. Op het zaad zijn de drie soorten n.l. niet van elkaar te onderscheiden. Voor goedkeuring gelden de volgende normen wat betreft planten van de andere twee soorten:

Categorie	Max. aantal planten andere soort
Prebasiszaad	0
Basiszaad	10 per ha
Gecertificeerd zaad	15 per are

d) Opschonen sloot- en walkanten

De teler moet de sloot/walkanten en begroeide scheidingen met andere percelen vrij houden van bloeiende grassen en onkruiden die gevaar opleveren voor kruisbestuiving of vermenging.

3.7.6 Isolatieafstanden en belending

Voor de belending van grassen gelden verder de volgende voorschriften:

a) Buurpercelen graszaad

Indien niet aan de isolatieafstanden wordt voldaan, kan het perceel worden gesplitst. Bij PB en BZ zullen de afgesplitste, aan elkaar grenzende gedeelten moeten voldoen aan de afstandseisen van de generatie CZ om als CZ te kunnen worden (goed)gekeurd. Bij CZ worden de afgesplitste delen gemaaid of maximaal als handelszaad geaccepteerd.

b) Belending bermen, weiden, slootkanten enz.

Prebasis- en basiszaad

Bij bermen, weiden, slootkanten, weilanden enz. die binnen de voorgeschreven isolatieafstanden liggen, kunnen zich twee situaties voordoen:

- De bermen, weiden, slootkanten, weilanden enz. bestaan vrijwel volledig uit planten die gevaar opleveren voor kruisbestuiving. In dit geval wordt het perceel afgekeurd of gesplitst.
- Het aantal planten met gevaar voor kruisbestuiving is beperkt. Het perceel kan worden goedgekeurd indien het aantal planten in de berm, slootkant enz. niet meer is dan:
  - Prebasiszaad: 10 per ha
  - Basiszaad: 1 per are

Gecertificeerd zaad

- Bermen, slootkanten, akkerranden, weilanden, dijken e.d. die niet breder zijn dan 6 m: max. 800 stengels/m² van planten die gevaar opleveren voor kruisbestuiving.
- Bermen, slootkanten, akkerranden, weilanden, dijken e.d. breder dan 6 m: max. 400 stengels/m² van planten die gevaar opleveren voor kruisbestuiving.

De normen gelden ook voor opslag van grassen in granen e.d. voor zover ze gevaar voor kruisbestuiving opleveren.

Alleen in geval van twijfel wordt het aantal stengels op minimaal drie verschillende plaatsen geteld (op een oppervlakte van elk 25x20 cm = 1/20 m²). Het gemiddelde van de tellingen bepaalt of aan de gestelde norm wordt voldaan.

3.7.7 Toekenning codes

Op het veldkeuringsrapport worden de volgende codes gebruikt:

Code	Betekenis	Bij welke onderdelen
1	Afkeuring of degradatie	<ul style="list-style-type: none"> • Rasechtheid • Isolatieafstand • Onvoldoende scheiding
2	Komt veel voor	Wilde haver, onkruiden en vermenging (b.v. duist, kweek)
3	Komt meer dan sporadisch voor	Wilde haver, onkruiden en vermenging (b.v. duist, kweek)
4	Komt sporadisch voor	Wilde haver, onkruiden en vermengingen (b.v. kweek, duist, etc.)

Voor de onderdelen raszuiverheid, genaald in ongenaald raaigras (en omgekeerd) en roodzwenk in hardzwenk/fijnbladig schapegras (en andersom) worden de aantallen (afwijkende) planten per ha of per 100 m² op het veldkeuringsrapport vermeld.

Bij degradatie of afkeuring wordt de voornaamste reden daarvoor op het veldkeuringsrapport vermeld. Dit geldt ook voor de eerste keuring. Indien bij de tweede keuring de reden voor degradatie of afkeuring niet is verholpen, moet de betreffende code voor dat onderdeel worden herhaald.

Afgekeurde partijen komen alleen in aanmerking voor certificering onder soortnaam. Met het oog op het vervoer en de opslag wordt op de keuringsuitslag en de transportlabels de term 'afgekeurd' aangebracht.

3.8 Veldkeuring bladkool, bladrammenas, gele mosterd en stoppelknollen

3.8.1 Algemeen

De **eerste keuring** vindt plaats in het vegetatieve stadium waarbij met name wordt gelet op:

- bladvorm (heel- of gedeeldbladig; betanding)
- bladgrootte
- bladkleur
- plantvorm
- isolatieafstanden
- vermenging met andere Brassica's.

Bij de **tweede keuring**, die tijdens de bloei plaatsvindt, wordt gelet op:

- vroegheid
- lengte plant
- bloemkleur
- bloemgrootte

- isolatieafstanden
- vermenging met andere Brassica's.

Ingeval van twijfel wordt bij stoppelknollen aanvullend de knolkleur en de knolvorm beoordeeld en bij bladrammenas de knolkleur. Verder wordt bij stoppelknollen de rasechtheid beoordeeld aan de hand van de knolvorm en de knolkleur.

Indien opzuivering nodig is, moet deze voor de bloei worden uitgevoerd. Voor raszuiverheid geldt de normstelling als omschreven in 3.7.3.

De minimumafstanden hoeven niet in acht te worden genomen, wanneer er naar het oordeel van de NAK voldoende bescherming tegen ongewenste kruisbestuiving aanwezig is.

De raskenmerken, zijn in de bijlagen N t/m Q per soort schematisch weergegeven

Bladkool	: bijlage N
Bladrammenas	: bijlage O
Gele mosterd	: bijlage P
Stoppelknollen	: bijlage Q

3.9 Veldkeuring klavers

Voor raszuiverheid geldt de normstelling als omschreven in 3.7.3.

De **eerste keuring** vindt plaats in het vegetatieve stadium waarbij met name wordt gelet op:

- bladgrootte
- bladkleur
- plantvorm
- bladbestippeling
- isolatieafstanden.

Bij de **tweede keuring**, die tijdens de bloei plaatsvindt, wordt gelet op:

- vroegheid
- bloemkleur
- grootte bloemhoofdjes
- isolatieafstanden.

Indien in een perceel klaver **bremraap** (Orobanche) wordt aangetroffen, wordt het perceel afgekeurd.

3.10 Veldkeuring lupinen

Lupinen worden gekeurd in de categorieën prebasiszaad, basiszaad en gecertificeerd zaad 1^e en 2^e vermeerdering.

De **eerste keuring** vindt plaats in het vegetatieve stadium waarbij met name wordt gelet op:

- bladkleur
- bladvorm
- plantvorm
- isolatieafstanden.

Bij de **tweede keuring**, die tijdens de bloei plaatsvindt, wordt gelet op:

- lengte plant
- vroegheid
- bloemkleur
- isolatieafstanden.

Voor isolatie gelden de afstanden zoals genoemd onder punt 3.5. Meerjarige lupinen, die voor groenbemesting in jonge bosaanplanten worden gebruikt, leveren geen gevaar voor kruisbestuiving.

Voor aantasting door mozaïek gelden tot 1 augustus de volgende normen:

Categorie	Max. % zieke planten
Prebasiszaad	1
Basiszaad	2
Gecertificeerd zaad	5

Bij aantasting na 1 augustus is het gevaar van overgang met het zaad gering en gelden daarom geen normen. Aantasting door fusarium kan onder 'opmerkingen' worden vermeld. Bij zeer ernstige aantasting wordt het perceel afgekeurd; bij mindere aantasting wordt voorwaardelijk goedgekeurd. Voorwaardelijk goedgekeurde percelen kunnen worden goedgekeurd als het zaad vóór de certificering wordt ontsmet. Voor een goede beoordeling op fusariumaantasting moet het perceel tegen het afrijpen worden gekeurd.